

20. september 2022

Lahend 57195/17 - positiivsed kohustused

McCann ja Healy vs. Portugal

Artikkel 8

Asjaolud

Pärast Madeleine McCanni kadumist ööl vastu 3. maid 2007 Lõuna-Portugalis algatati tema vanemate (kaebajad) osas uurimine. 2. oktoobril 2007 vabastati uurimise eest vastutav politseiinspektor (G.A.) oma ülesannetest. 21. juulil 2008 tegi prokuratuur otsuse lõpetada uurimine kaebajate osas tõendite puudumise tõttu. 24. juulil 2008 avaldas G.A. avaliku uurimistoimiku põhjal raamatu, milles süüdistas vanemaid Madeleine McCanni kadumise osalemises. G.A. andis ajalehele intervjuu, mis ilmus raamatu väljaandmise päeval. See raamat kohandati ka dokumentaalfilmiks. Kaebajad esitasid selle peale hagi kohtusse, kus taotlesid raamatu ja dokumentaalfilmi keelustamist ning G.A. varade arestimist. Kaebajate hagi ei olnud edukas.

EIK-sse pöördudes heidavad kaebajad siseriiklikele kohtutele ette suutmatust kaitsta neid maine kahju eest. Kaebajad leiavad, et siseriiklikel kohtutel tulnuks lähtuda süütuse presumptsioonist.

EIK seisukohad

Alustuseks käsitleks EIK artikkel 8 kohaldatavust. EIK leidis, et raamatus ja dokumentaalfilmis esitatud väited olid piisavalt tõsised, et EIK saaks asja uurida artikkel 8 alusel.

EIK leidis, et siseriiklikud kohtud olid õigesti tuvastanud kaalul olevad huvid. Nimelt ühelt poolt G.A. õiguse sõnavabadusele ja õigusele avaldada oma arvamust ning teiselt poolt kaebajate õiguse oma maine kaitsele, mis oli seotud nende õigusega olla süütud. Siseriiklikud kohtud tähendasid, et mõlemad õigused väärivad võrdset kaitset ja seetõttu tuleb viia läbi konkureerivate huvide/õiguste hindamine. Siseriiklikud kohtud asusid peale huvide kaalumist/hindamist seisukohale, et G.A. õigused ületavad käesoleval juhul kaebajate huve/õigusi. Seega tekkis EIK-l küsimus, kas siseriiklikud kohtud olid huvide/õiguste tasakaalustamise ja hindamise teostanud kooskõlas EIK praktikas sätestatud kriteeriumitega.

EIK hinnangul puudutasid G.A. raamat, sellega seotud dokumentaalfilm ja tema antud intervjuu avalikku huvi pakkuvat teemat/debatti nagu järeltas ka ülemkohus. Juhtumi ulatuslik meediakajastus näitas selgelt avalikku huvi nii siseriiklikul kui ka rahvusvahelisel tasandil. EIK mõistis, et meedias tähelepanu otsimisel soovisid kaebajad kasutada kõiki võimalikke võimalusi oma tütre leidmiseks. Nii jäigi, et kuigi nad olid avalikkusele enne intsidenti tundmatud, saavutasid nad oma meediakajastuse tõttu teatava tuntuse ja tõusid avaliku elu tegelasteks. Selle tulemusena olid kaebajad paratamatult ja teadlikult avanud iga oma sõna ja teo hoolikale kontrollile. EIK arvates pärines raamatus, dokumentaalfilmis ja intervjuus avaldatud teave kriminaaluurimise toimikust, mis oli üldkasutatav.

EIK leidis kokkuvõtvalt, et ülemkohus analüüsis ja hindas üksikasjalikult konkureerivate huvide/õiguste tasakaalu ja viitas asjakohasele EIK praktikale. Võttes arvesse siseriiklikele ametivõimudele antud kaalutusruumi käesolevas asjas, ei näinud EIK tungivat põhjust asendada ülemkohtu seisukohti enda omadega. Seetõttu leidis EIK, et siseriiklikud ametiasutused ei jätnud täitmata oma positiivset

---

¹ Lühiülevaates kajastatud lahendite valiku aluseks on EIK enda otsingumootoris avaldatud Legal Summary'd.

kohustust kaitsta kaebajate õigust nende eraelu austamisele ning EIK ei tuvastanud artikkel 8 rikkumist.

[Lahend](#) (prantsuse keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

20. september 2022

Lahend 43399/13 - ebainimliku kohtlemise keeld ja õigus eraelu austamisele

Y.P. vs. Venemaa

Artiklid 3 ja 8

Asjaolud

Kaebajale, kes oli sündmuse toimumise ajal rase, tehti avalikus haiglas erakorraline keisrilõige. Operatsiooni käigus tuvastasid arstid emaka rebenemise. Kiiresti kutsuti kokku meditsiinikomisjon, mis otsustas, et kaebaja tuleb steriliseerida, et vältida reaalselt ja eluohtlikku emaka rebenemise ohtu tulevasel rasedusel. Kaebaja sai steriliseerimisest teada alles pärast protseduuri läbiviimist. Kaebaja esitas haigla vastu ebaõnnestunud tsiviilhagi, milles taotles steriliseerimisega seoses tekkinud mittevaralise kahju hüvitamist. Tema edasikaebed ei olnud edukad.

EIK-sse pöördudes tugineb kaebaja eelkõige artiklile 3 ning väidab, et tema nõusolekuta steriliseerimine avaldas talle tõsiseid psühholoogilisi ja emotsionaalseid tagajärgi ning see kahjustas ka tema suhet abikaasaga. Artiklile 8 tuginedes väidab kaebaja, et tema kiireks steriliseerimiseks polnud meditsiinilist vajadust, kuna tema elu ei olnud ohus ja, et isegi kui tulevaste raseduste ajal oli emaka rebenemise oht, ei olnud see piisav põhjus tema steriliseerimiseks ilma tema sõnaselge nõusolekuta. Kaebaja väidab ka, et kohtusüsteemi vastus tema kaebusele oli ebapiisav.

EIK seisukohad

Artikkel 3

Kaebaja kaebas, et teda koheldi ebainimlikult ja alandavalt, sest ta steriliseeriti tema nõusolekuta. EIK märkis, et steriliseerimine mõjutab oluliselt inimese reproduktiivtervise seisundit ja puudutab üht inimese olulistest kehafunktsioonidest ([V.C. vs. Slovakkia](#)). Sellel oli kaebajale ja tema suhetele abikaasaga psühholoogiline ja emotsionaalne mõju ning kaebaja tundis enda alandatuna.

Samas olid tervishoiutöötajad rutiinse meditsiinilise sekkumise käigus ootamatult kokku puutunud olukorraga (emaka rebend), kus nad pidid kiiremas korras otsustama operatsiooni ulatuse üle. Otsus emaka alles jätmise, rebendi õblemise ja kaebaja steriliseerimise kohta tegi arstide kogu, sealhulgas peaarst, pärast põhjalikku meditsiinilist kaalumist, mida kinnitas hilisem ekspertiis. EIK leidis, et arstid ei tegutsenud pahauskelt, rääkimata kavatsusest kaebajat halvasti kohelda või alavääristada, vaid neid ajendasid tõeline mure kaebaja tervise ja ohutuse pärast. EIK leidis, et käesoleval juhul puudusid täiendavad elemendid, nagu näiteks kaebaja eriline haavatavus, mis võimaldaks kohtul järeldada, et käesoleva juhtumi konkreetsetel asjaoludel oli saavutatud artikli 3 rakendamiseks nõutav raskusaste.

Sellest tulenevalt leidis EIK, et kaebaja kaebus artikli 3 alusel ja osas on vastuvõetamatu (*ratione materiae*).

Artikkel 8

Siseriiklikud kohtud jätsid kaebaja hüvitisenõude rahuldamata, tuginedes järgmistele argumentidele, millele tugines ka valitsus:

- 1) Kaebaja oli steriliseerimisega nõustunud, kuna see sekkumine oli tehtud keisrilõike ulatuse laiendamiseks. EIK leidis samas, et nõusolekuvormil, millele kaebaja oli alla kirjutanud, oli aga steriliseerimine sõnaselgelt välistatud. EIK märkis, et nii ekspertiis kui ka esimese astme kohus juhtisid tähelepanu kaebaja informeeritud ja sõnaselge nõusoleku puudumisele tema steriliseerimiseks. EIK märkis, et steriliseerimine ei ole protseduur, mida saaks rutiinselt läbi viia mis tahes meditsiinilise sekkumise osana või täiendusena, välja arvatud juhul, kui patsient on andnud selle konkreetse protseduuri jaoks selgesõnalise, vaba ja teadliku nõusoleku. Ainus erand sellest puudutab erakorralisi olukordi, kus arstiabi ei saa edasi lükata ega saada asjakohast nõusolekut;
- 2) Ootamatu túsistus nõudis kaebaja elu päästmiseks kiiret tegutsemist ja isegi veelgi radikaalsem tegevus oleks olnud õigustatud. EIK leidis, et sellist ohtu ei olnud ja tõenäoliselt oleks oht esinenud ainult tulevase raseduse korral. EIK leidis, et ohtu oleks saanud minimaliseerida ka muude vähem kahjustavate meetodite abil;
- 3) Kaebajal on võimalus kasutada kehavälist viljastamist. EIK ei saanud nõustuda argumendiga, et käesolevas menetluses ei ole kaebaja tervisele kahju tekitatud. EIK leidis, et kaebaja jäi ilma oma loomulikust paljunemisvõimest ja see põhjustas talle tõsiseid tervisekahjustusi.

EIK järeldas sellest, et kaebaja õigust oma eraelu austamisele oli rikutud, kuna arstid ei saanud temalt selgesõnalist, vaba ja teadlikku nõusolekut tema steriliseerimiseks kooskõlas siseriikliku õigusega. EIK tuvastas artikkel 8 rikkumise.

Artikkel 41

EIK leidis, et Venemaal tuleb maksta kaebajale mittevaralise kahju hüvitiseks 7500 eurot ja kulude katteks 1770 eurot.

Lahendile on lisatud eriarvamused.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)